

NOKIAN SEURAKUNNAN KIRKKONEUVOSTON JÄSENET

Tiedoksi: kirkkoherra, talousjohtaja, sekä kirkkovaltuuston jäsenet

Kannanotto Maurin seurakuntatalon purkusuunnitelmaan

TAPAHTUMAT MAURIN SEURAKUNTATALON PURKUASIASSA:

1. Nokian seurakunnan kirkkovaltuusto päätti kokouksessaan 15.11.2017 (§ 49) Maurin seurakuntatalon (kiinteistötunnus 536-430-5-6) purkamisesta.
  - Päätöksen mukaan rakennukselle haetaan purkulupaa Nokian kaupungilta ja purkutyö kilpailutetaan erikseen.
  - Päätöksessä todetaan lisäksi, että toimintaa rakennuksessa voidaan jatkaa 31.12.2017 ja sen jälkeenkin, mikäli rakennuksen kunto sen sallii.
2. Nokian kaupunki ei myöntänyt rakennukselle purkulupaa.
3. Toiminta rakennuksessa kiellettiin kokonaan 2019, jonka jälkeen rakennus lienee ollut ilman lämmitystä.
4. Kirkkoneuvosto teki 19.4.2023 päätöksen, että rakennuksen purkulupaa haetaan uudestaan.

Alueen asukkaiden edustajana Kuloveden kylät ry haluaa esittää ehdotuksensa perusteeksi ja taustaksi seuraavat seikat:

HISTORIA

Maurin seurakuntatalo sijaitsee Kuljun ja Kauniaisten kylien välillä, alueella, joka kuului aikanaan Suoniemen kuntaan. Rakennus on ollut alun perin Maurin tilan, joka mainitaan asiakirjoissa v. 1540 Kuljun säteriratsutilan augmenttitalona, päärakennus. Myöhemmin kartano oli mm. Wegelius-suvun omistuksessa, ja 1910-luvulla Kauniaisten kartanon omistaja Lennart Rosenlew osti Maurin kartanon. Kun alueen asukasluku jatkosodan jälkeen kasvoi karjalaisen siirtoväen myötä, perustettiin yhdistystoimintaa varten Kuloveden Seuratalo Oy, joka v. 1952 osti Maurin päärakennuksen Kauniaisten kartanolta.

Piispantarkastuksessa oli 1950-luvulla esitetty huoli siitä, että Kuloveden kahtia jakaman Suoniemen seurakunnan pohjoispuolella, jossa suurin osa seurakuntalaisista asui, ei ollut sopivia tiloja seurakunnallisia tilaisuuksia varten. Suoniemen seurakunta osti Maurin päärakennuksen seurakuntataloksi vuonna 1960 ja tontin vuonna 1964. Hautausmaa seurakuntatalon taakse rinteeseen perustettiin v. 1970. Nokian seurakunnalle seurakuntatalo ja hautausmaa tulivat Nokian ja Suoniemen kunta- ja seurakuntaliitoksen myötä v. 1973.

RAKENNUKSEN KÄYTTÖ

Maurin seurakuntatalossa on seurakuntasali, pienempi salitila sekä keittiö- ja wc-tilat sekä seurakuntasalin takana iso avoin tila. Talossa on pidetty jumalanpalveluksia, muita hartaustilaisuuksia, haetaan siunaamisia ja muistotilaisuuksia. Lisäksi kyläyhdistys on pitänyt seurakuntatalossa joulujuhlia, myyjäisiä, sekä muita tapahtumia. Seurakuntasalin takana olevassa tilassa oli 1960- ja 1970-luvuilla paikallisen urheiluseuran järjestämää nuorisotoimintaa, mutta sen jälkeen tila on ollut varastotilana.

Rakennuksen sisällä on vuonna 1990 kiinnitetty paikallisten yhdistysten lahjoittama muistolaatta, jossa on sodissa vuosina 1939 - 1944 kaatuneiden Suoniemen kunnan pohjoispuolella asuneiden sankarivainajien nimet. Seurakuntasalin seinällä oli paikallisen marittayhdistyksen lahjoittama vihkirijy, joka vuonna 2020 siirrettiin muualle seurakunnan tiloihin. Rakennuksen ulkoseinällä on vuonna 1995 maanhankintalain 50-vuotisjuhlan yhteydessä kiinnitetty siirtoväen asuttamisen muistolaatta.

Maurin seurakuntatalon korjaus on ollut useampaan kertaan seurakunnan investointisuunnitelmassa vuosina 2008 – 2012. Peruskorjaukseen, wc-tilan rakentamiseen, viemärin rakentamiseen tai tekniikkasaneeraukseen oli eri vuosina varattu 57.000 – 100.000 euroa. Vuonna 2010 (10.3.2010 § 12) kirkkovaltuusto teki päätöksenkin käyttää 41.500 euroa Maurin seurakuntatalon kunnostukseen. Suunnitelmia ja päätöstä ei ole kuitenkaan toteutettu. Seurakunta on alueen vesiosuuskunnan jäsen ja vesiliittymä on valmiina tontilla, mutta myöskään kirkkovaltuuston 10.3.2010 tekemää päätöstä Maurin seurakuntatalon liittämistä kaupungin vesijohto- ja viemäverkostoon ei ole toteutettu, sillä vettä ei ole otettu käyttöön, vaikka vesiosuuskuntaan on liitytty.

Veden ja wc:n käyttö rakennuksessa kiellettiin 2010-luvun alkupuolella muun muassa wc-tilojen puutteellisuuden vuoksi, minkä jälkeen rakennuksessa voitiin pitää vain joitain pienimuotoisia tilaisuuksia. WC-tiloina on tämän jälkeen ollut hautausmaan vieressä sijaitseva ulkokäymälä. Vuonna 2019 rakennuksen käyttö kiellettiin kokonaan.

KULTTUURIHISTORIALLINEN NÄKÖKULMA

Maurin rakennus on osa historiallista kokonaisuutta ja kulttuurimaisemaa Kuloveden ja Piikkilänjärven maisemissa ikivanhan kulkureitin varrella. **Museovirasto on määritellyt Kauniaisten ja Kuljun kartanoiden alueen yhdeksi Valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY).** Tähän kokonaisuuteen mainitaan kuuluvaksi Kauniaisten kartanon rakennukset, Maurin rukoushuone, Wegeliuksen huvila (Lehtovaara), Suoniemen vanhimman koulun (ent. Rajalan koulun) rakennukset ja Kuljun kartanon rakennukset. Nämä kaikki sijaitsevat kahden kilometrin osuudella vanhan Tampere-Pori tien varrella vanhassa viljelymaisemassa, joka on ollut asutettuna ainakin 1300-luvulta lähtien.

Kuva. Maurin alkuperäinen päärakennus hautausmaan suunnasta.

Maurin seurakuntatalo sijaitsee alueella, joka **Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040** sisältyy paitsi Valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön myös Maakunnallisesti arvokkaaseen maaseudun kulttuurimaisema-alueeseen (Kauniaisten-Kuljun kulttuurimaisema) ja Maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Pyhäjärven Nokianvirran-Kuloveden kulttuurimaisema). Maakuntakaavassa edellä mainittujen alueiden suunnittelumääräyksissä todetaan muun muassa seuraavaa: *”Alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät ja että merkittävien kulttuurimaisema-alueiden säilymistä turvataan ja edistetään.”*

Pirkanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksessään todennut, etteivät edellytykset täyty Maurin rakennuksen määrittämiseksi suojeltavaksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain nojalla. Kuitenkin Museovirasto Pirkanmaan ELY-keskuksen pyytämässä lausunnossa on todennut, että kohteella on rakennusperintölain mukaista paikallista merkitystä ja kooltaan suurehko rakennus toimii alueella eräänlaisena maiseman kiinnekohtana ja että sen säilyminen turvaisi alueen ympäristön ajallista ja alueellista monimuotoisuutta. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Päätös 19.12.2014, PIRELY/430/07.01./2011.)

RAKENNUKSEN HISTORIALLINEN ARVO

Maurin seurakuntatalorakennus on peiterimaverhoiltu hirsirakennus, jonka perustuksena ovat kivilohkareet. Rakennus on rakennettu kolmessa osassa. Vanhin osa, nykyisen rakennuksen keskiosa, on 1780-luvun lopulta (Lähde: E. Järventausta. 1974. Kansan kertomaa Suoniemeltä. s. 37). Rakennuksen länsipääty on tehty 1800-1900 -lukujen vaihteessa ja itäpäädyn laajennus 1950-luvulla.

Kuva. Maurin päärakennus vuonna 1908.

1700-luvulla rakennettuja puurakennuksia, jotka vielä ovat kunnossa ja aktiivikäytössä on koko Suomessa vähän ja Kuljun-Kauniaisten alueella vain joitakin. Esimerkiksi vieressä sijaitsevan Kauniaisten kartanon rakennukset ovat kaikki nuorempia. Kuljun kartanon päärakennus lienee ainakin osittain Maurin kanssa samalta vuosisadalta. Maurin seurakuntatalo liittyy Kuljun kartanon rakennusten kanssa alueen 1700-luvun rakennusperintöön ja on todisteena aikansa hyvästä ja huolellisesta rakennustyöstä. Nokian seurakunnan omistuksessa olevista rakennuksista Mauri lienee vanhin, mm. kaikki kirkot ja muut seurakuntatalot on rakennettu myöhemmin.

SEURAKUNNALLINEN JA ALUEELLINEN NÄKÖKULMA

Seurakuntatalo ja hautausmaa muodostavat arvokkaan, kiinteän kokonaisuuden. Ne sijaitsevat samalla tontilla aivan vierekkäin ja Maurin seurakuntatalo on toiminut paitsi jumalanpalvelusten ja muiden hengellisten tilaisuuksien pitopaikkana, myös hautausmaan siunauskappelina. Samassa paikassa on voitu suorittaa vainajan siunaaminen ja hautaaminen, sekä pitää muistotilaisuus. Hautausmaa tarvitsee vierelleen siunauskappelitilan. Tällä hetkellä, kun Maurin seurakuntatalon käyttö ei ole mahdollista, vainajat on siunattu Nokialla kirkossa (Siuron kirkko ei korkeine portaineen sovellu arkun kantoon), minkä jälkeen saattoväki on matkustanut Maurille haudata laskua varten ja jälleen takaisin muistotilaisuuteen jonnekin muualle.

Suoniemen seurakunta osti Maurin päärakennuksen, jotta alueen asukkailla olisi mahdollisuus kokoontua seurakunnallisiin tilaisuuksiin. Mauri on edelleen tuolla alueella ainoa tila, jossa sisätiloissa voi yhtä aikaa olla koolla iso joukko ihmisiä. Kirkollisten tilaisuuksien lisäksi seurakuntataloa on voitu vuokrata yhdistysten tilaisuuksiin ja perhejuhliin. Jos rakennus puretaan, Jokisjärven ja Siuronkosken länsipuolella ei ole mitään tilaa, edes vuokrattavaksi seurakunnalliseen toimintaan, vain hautausmaa. Alue, jolla on noin 350 taloutta, on kehittyvää aluetta, jonne viime vuosina on myös muuttanut paljon nuoria perheitä. Tulevaisuudessa Linnavuoren seurakuntatalosta luovuttaessa Siuron kirkko on ainut seurakunnan kiinteistö koko Siuro-Linnavuori-Kuloveden kylät alueella, mikäli myös Maurin seurakuntatalosta luovutaan.

HIILINEUTRAALI KIRKKO 2030

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on helmikuussa 2019 sitoutunut tavoittelemaan hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraali Kirkko 2030 -strategia kannustaa pikemminkin säilyttämään kuin purkamaan hirsirunkoisen rakennuksen, joka toimii itsessään jo hiilivarastona ja tukee Kirkon pyrkimystä hiilineutraaliuteen. Puu materiaalina mahdollistaa tarvittaessa hirsien uusiokäytön, pitkäikäisyyden, korjattavuuden, muunneltavuuden tai siirrettävyyden, jotka ovat keskeisiä kiertotalouden ominaisuuksia. Kiertotalouden kannalta paras ratkaisu onkin korjausrakentamisessa ja purkamisen välttämässä. Hirsirunkoisen rakennuksen purkaminen aiheuttaa päästöjä, merkittävän jätemäärän, eikä tue kiertotaloutta, mikäli rakennus olisi vielä käyttökelpoinen.

Hiilineutraali Kirkko 2030 -strategiassa nostetaan lisäksi esiin liikenteen päästöt. Tieliikenteen päästöt muodostavat merkittävän osan kuntien ja koko Suomen päästöistä. Seurakunnan strategiassa todetaan, että paras tapa välttää päästöjä on toimia paikallisesti. Säilyttämällä historiallisen, hiilivarastona toimivan rakennuksen tuetaan sitä, että paikallisten seurakuntalaisten ja kyläyhteisön toimijoiden olisi mahdollista kokoontua omalle kylälle keskustaan ajamisen sijaan. Huomioitavaa lisäksi on, että julkinen liikenne ei palvele syrjäkylien asukkaita ikäihmisistä puhumattakaan.

LOPUKSI

Rakenteiltaan käyttökunnossa olevasta rakennuksesta luopuminen on lyhytnäköistä. Säilyttämällä Maurin rakennus välttyään uuden siunauskappelitilan rakentamiselta, mikä jossain vaiheessa todennäköisesti olisi edessä. Tavalliseen siunauskappeliin verrattuna Maurin nykyisen rakennuksen tilat mahdollistavat monipuolisemman toiminnan. Säilyttämällä ja kunnostamalla Maurin seurakuntatalo sen käyttöä seurakunnallisten tilaisuuksien pitopaikkana voitaisiin jatkaa ja seurakunnallista toimintaa alueella kehittää. Toimintojen siirtämistä Linnavuoren seurakuntatalosta Maurille voitaisiin selvittää ja tarjota tiloja rakennuksesta kyläyhdistyksen lisäksi muun muassa paikallisille partiolaisille, jotka tällä hetkellä kokoontuvat Linnavuoren seurakuntatalolla.

Rakennuksen ulkonäkö on muuttunut vuosien kuluessa, mutta vanha malli on edelleen nähtävissä, lasikuisti ja toisen päädyn kuisti ovat jäljellä, samoin kaunis kaakeliuuni seurakuntasalissa, toinen kaakeliuuni yläkerrassa ja yläkerrassa on lautaverhoilun alla säilytetty vanhat yläkerran pitkällä sivulla olleet ikkunat. Rakennuksesta voisi tulla Nokian seurakunnan ”helmi”, arvonsa mukainen vanha rakennus, jopa nähtävyys, kun rakennus saatettaisiin ajanmukaiseen kuntoon ja rakennuksen vanha, tasapainoinen ulkonäkö palautettaisiin purkamalla viimeinen, 1950-luvulla rakennettu laajennusosa ja vaihtamalla ikkunat vanhanmallisiin.

Vanhojen puurakennusten korjaamiseen ja restaurointiin erikoistuneelta arkkitehtitoimistolta voitaisiin suhteellisin pienin kustannuksin ja nopealla aikataulullakin saada arvio edellä mainittujen muutosten vaatimasta työstä. Voitaisiin myös selvittää, onko näin iäkkään rakennuksen kunnostamiseen mahdollisuus saada taloudellista tukea, sekä voitaisiinko korjaustyö tehdä jonkin oppilaitoksen kanssa yhteistyössä. Luonnollisesti kyläyhdistys ja alueen asukkaat tarjoavat seurakunnalle talkoapua Maurin seurakuntatalon kunnostamiseen liittyen.

Maurin seurakuntatalo on tullut Nokian seurakunnalle kunta- ja seurakuntaliitoksen yhteydessä. Seurakuntaliitoksen myötä Nokian seurakunnalla on hallussaan Suoniemen seurakunnan pitkäaikaisen kirkkoherran Veli Karheenmaan testamenttivaroja, joita testamenttimääräysten mukaan tulee käyttää Suoniemen seurakunnan (nykytilanteessa entisen Suoniemen seurakunnan alueen) hyväksi, ottaen huomioon mm. seurakunnallinen nuoriso- ja diakoniatyö. Näitä testamenttivaroja voitaisiin käyttää Maurin seurakuntatalon korjaamiseen käyttökuntoon.

Nokian seurakunnan strategia 2023–2026 kannustaa vastuullisuuteen, ekologisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Nämä kaikki tukevat kyläyhdistyksen vetoamusta rakennuksen osittaisesta purusta ensi vaiheessa ja mahdollisuutta arvioida rakennuksen jatko vasta sen jälkeen.

Kuloveden kylät ry pyytää Maurin seurakuntatalon purkupäätöksen muuttamista, sekä ottamista uudelleen käsittelyyn ja ehdottaa, että

- Rakennukseen palautetaan peruslämpö ja varmistetaan rakenteiden asianmukainen tuulettuminen ja sitä kautta säilyminen niin, ettei rakennuksen kunto enää tarpeettomasti huonone.
- Rakennuksen Siuron puoleinen päätyosa (joka on liitetty rakennukseen 1950-luvulla) puretaan.
- Nykyinen peiterimaverhoilu puretaan koko rakennuksen osalta.
- Tämän jälkeen arvioidaan uudelleen, voidaanko rakennus palauttaa alkuperäiseen muotoonsa ja käyttöön seurakunnan toimitilana, sekä alueen asukkaiden ja alueella toimivien yhdistysten kokoontumispaikkana.
- Kirkkovaltuuston 10.3.2010 tekemä päätös Maurin seurakuntatalon liittämisestä kaupungin vesijohtoon ja viemäriverkostoon toteutetaan.

Nokiolla 29.10.2023

Kaisa Hautakoski

Puheenjohtaja, Kuloveden kylät ry